

TÁVLATOK

Hugo M. Enomiya-Lassalle

VITA A ZENRŐL

F o r r á s: „Zen unter Christen, Östliche Meditation und christliche Spiritualität“ (Verlag Styria, Graz/Wien/Köln, 1973, 78. l.), 19—37., 48—49. l. Szemelvényes fordítás. Az alcímek tőlünk származnak.

A s z e r z ő, Hugo M. Enomiya-Lassalle SJ évtizedekig tanulmányozta Távol-Keleten, főleg Japánban a keleti meditációs módszereket, jelenleg ennek a keleti spiritualitásnak a népszerű terjesztője Európában. Főbb művei „Zen — Weg zur Erleuchtung“ (Bécs, 1960), „Zen-Buddhismus“ (Köln, 1966), „Zen-Meditation für Christen“ (München, 1969) és „Meditation als Weg zur Gotteserfahrung, Eine Anleitung zum mystischen Gebet“ (Köln, 1972) címen előbb németül jelentek meg, majd számos más nyelvre is lefordították azokat.

Egyre nő az érdeklődés a keleti meditáció iránt. Gyakorlása közben jó tapasztalatokra is szert tettünk. A keresztény teológia és spiritualitás mélyebben megértette. Mégis még mindig folyik a vita a keresztények között a keleti elmélkedési módszerek alkalmazásának opportunitásáról. Meglepő, hogy az elutasítás hívei gyakran egyáltalán nem állnak szemben az „új teológiával“. Vannak, akik majdnem átlélik a teológiának azokat a határait is, amelyeket még általában tiszteletben tartunk. De ha bemutatjuk nekik a keleti meditációs módszerek és a keresztény misztikusok tanítása között valóban megállapítható megegyezést, akkor ők még a keresztény misztikusok felfogását is elvetik mint keresztény szempontból megbízhatatlan nézeteket, legalábbis ezeken a pontokon. Néhányan közülük — úgy tűnik — lényegesnek tekintik a keresztény elmélkedésben a tudatos értelmi és akarati tevékenységet. A mélyebb keresztény ima- vagy elmélkedési módoknál, mint az összeszedettség és a nyugalom imájánál vagy a *Keresztes*

Jánosnál a „sötét szemlélődésnek“ nevezett imádságnál persze nincsen így. Ők tehát a keleti módszerekkel együtt, mint amilyen pl., a zen-meditáció, a keresztény misztika eddigi hagyományát is megkérdőjelezzik. Pedig biztos, hogy magát a keresztény misztikát nem akarják elvetni. Ők valószínűleg a misztikának egy másik fogalmát tételezik fel, mint azt, amely *Areopagita Al-Dénéstől* ill. az újplatonikusoktól származik és a középkorban elterjedt.

Valóban igaz, hogy a misztika fogalma vitatott. Ez a megállapítás mindenekelőtt nyilván arra a fogalomra nézve is érvényes, amely nemcsak a keresztény misztikát foglalja magában, hanem a nem-keresztény vallásokra is kiterjed és ráadásul a pszichológusok igényeivel is számot vet. Carl Albert kísérte meg ilyen általánosan meghatározni a misztika fogalmát a *Psychologie des mystischen Bewußtseins* (Bremen, 1951) és a *Das mystische Erkennen* (Bremen, 1958) című munkáiban. Én *Meditation als Weg zur Gottese Erfahrung* (Köln, 1972) című kis könyvemben foglaltam össze röviden ezt a kérdést.

EGYETLEN ÚT A TÁRGYIAS ELMÉLKEDÉS?

Előbb említettük néhány szerző véleményét, hogy a keresztény meditáció szükségszerűen az értelem és akarat tudatos tevékenységében áll, mivel a keresztény meditációnak mindenkor az volt a célja, hogy a kinyilatkoztatás igazságait megértsük és életünkben megvalósítsuk. — Mit mondjunk erről? Igazán egyedül ebben állna a keresztény elmélkedés? Tény az, hogy a keresztény ember ebben a törekvésében ma olyan nehézségekbe ütközik, amelyek a múltban egyáltalán nem vagy csak kisebb mértékben akadályozták. A szentírásmagyarázat módszere megváltozott. Ehhez járul ma még az is, hogy a hitigazságokat is újmódon értelmezzik, anélkül, hogy legalábbis egyelőre az egyház nyilvánosan és határozottan állást foglalna ez ellen. Mindez sok aktív és hitéhez hű keresztényt egyfajta „bizonytalanságba“ sodort. Sokan nem találják a helyüket. És legtöbbször az elméleti tanulás sem állíthatja újra vissza a várva-várt biztonságot. Ezért kell a Szentírást és a hitigazságokat átélkednünk. Meditálva kell azokat magunkévá tennünk. Mindez nyilván igaz és helyes. Csupán egy kérdés vetődik még fel: vajon az intencionális elmélkedés,

az értelem és akarat tudatos tevékenysége az egyetlen út-e, amelyen haladva legyőzhetjük kétségeinket s bizonytalanságainkat és magunkévá tehetjük a hitigazságokat? És vajon a mai embert elvezetheti-e egyáltalán ez az út a remélt bizonyossághoz? Továbbá: képes-e egyáltalán minden ember erre az elmélkedési módra? Rendelkezik-e az ehhez szükséges tudással és szellemi műveltséggel?

Jelentős zen-mester mondta egyszer, a zazen (a zen-meditáció) arra van, hogy a buddhista tanítást testünkkel is befogadjuk, azaz igazán magunkévá tegyük. Más szóval: ha a tanítást csak az értelmünkkel ragadjuk meg, az nem elég és nem teremt bizonyosságot. A zazenben mégsem gondolkodnak a buddhista tanításról vagy valami másról. Mégis keresztények is megtapasztalhatták, hogy a zen-meditáció segítségével megerősödtek hitükben és számos nehézségükön urrá lettek, amelyeket értelmileg nem tudtak megoldani. Különös helyzetben találjuk magunkat: azt, amire az intencionális elmélkedés szolgál, sok keresztény nem éri el ezáltal, de eléri a nem-keresztény vallás meditá-

---

MEDITÁCIÓ (ZAZEN) közben lehetőleg a földön, ne széken ülünk. Ha nem vagyunk képesek lótusz-ülésben (vagy más néven jógaülésben — szerk.) letelepedni, akkor legalább úgy ülünk, hogy a térdeink érintsék a földet. Felső testünket a fejünkkel együtt egyenesítsük ki. Tegyük így széken ülve is, anélkül, hogy támaszkodnánk. Félig nyissuk ki szemünket és nézzünk a földön testünkől egy méterre kiválasztott pontra, anélkül, hogy azt fixálnánk. Lélegezzünk orrunkon keresztül, lehetőleg mély lélegzéssel a rekeszizom segítségével. Belélegzés és a kilélegzés között ne tartsunk hosszabb szünetet. Ne tartsuk vissza a lélegzetünket. Lazítsuk meg egész testünket. Benső magatartásunk röviden kifejezve: nem gondolkodunk. Mivel nehéz ebben az állapotban megmaradnunk úgy, hogy ne bóbiskoljunk el, az ember úgy segít magán, hogy a lélegzésre vagy egy koanra, azaz egy logikailag megoldhatatlan problémára összpontosítja a figyelmét. A meditáció nem irányul sajátosan vallási témára. Lényegében a benső magatartás abban áll, hogy semmivel sem foglalkozunk, bármi is vetődjék fel bennünk: gondolatok, képzetek, érzések, vagy valami más. Mindez elkerülhetetlenül magától fellép, de nem gátolja a zent, ha nem kezdünk el foglalkozni vele. Ha nem élünk az említett segédeszközzel, akkor ezt a magatartást „shikan-taza“-nak nevezzük, ami annyit jelent, mint „csak-ülni“. A hangsúly mind a „csak“ szócskán, mind pedig az „ülésen“ van. „Végigülésnek“ is nevezhetnénk. Ez a „csak-ülés“ a tulajdonképeni zazen.

ciója segítségével. Hogyan magyarázhatjuk meg ezt? Az egyik magyarázat az lehet, hogy az európai kultúrkörben a vallás világában egyoldalúan a rációra támaszkodtunk. Más szóval: amennyiben a természetes erőknél volt a sor, egyedül az értelmet és az akaratot használtuk fel, hogy minden problémát megoldjunk. Az ész túlsúlya bizonyosan erősen előmozdította a természettudományos és műszaki haladást és a kereszténységet is szolgálta két évezredes fejlődése során. Talán még jó is volt, hogy ez a folyamat végülis túlzásokhoz vezetett.

AZ ÉRTELEM ÉS AKARAT FORRÁSÁNÁL

De egy másik magyarázatra is hivatkozhatunk, amely még fontosabb. Csak röviden vázoljuk. Van az értelmén és az akaraton kívül még egy harmadik lelki „képesség“ is. Ez az az „alap“, a léleknek az a mélysége, ahonnan minden lelki képesség származik. Ezt a valóságot Ázsia legfejlettebb vallásai mindenkor elismerték. Az európai kultúrkörben a ráció túlhangsúlyozása következtében a szellemi léleknek ez a harmadik szerve elsatnyult és meddő lett. A keleti meditációs módszerek viszont éppen erre az „alapra“ építenek. A vallási igazságokat egyáltalán nem lehet üdvös módon megragadni, csak ebben az „alapban“. Ha már most a keresztény ember ezeket a módszereket gyakorolja, akkor ez az „alap“ újra feléled, bizonyos fokig regenerálódik. Talán ebből valaki arra következtethet, hogy így a keresztény buddhistává válik, vagy ennek legalábbis megvan a maga veszélye. Még sincs így. A keresztény ember tudatalatti világában is magában hordozza az egész keresztény örökséget még akkor is, ha tudatosan nem gondol rá. Ezt a szervet harmadik szemnek is nevezhetjük, amint *Szentviktori Hugó* tette, aki a szemlélődés szemének hívta. Valójában ez a helyzet: ha egy keresztény ember, aki az egész kereszténységet befogadta, sokat gyakorolja a zazen, egy idő múltán azt tapasztalja, hogy a keresztény igazságok és bibliai igék váratlanul — a szó szoros értelmében — megvilágosodnak előtte. Lelke „alapjában“ ragadja meg azokat, ami sokkal értékesebb az értelmi megragadásnál.

A modern ember lelki-szellemi érzelmi élete nyilván elsatnyult. Ez nehezíti meg, ha nem teszi teljesen lehető-

lenné a vallásos hitet. Hiszen a hit nemcsak elvont tudás, hanem egész személyi mivoltunkkal való megragadás. Hogy ilyen mélyen áthasson bennünket a hit, egy időre fel kell hagynunk az értelmi és akarati tevékenységgel. A zen-mesterek és guruk tehát ugyanazt tanítják, mint a misztikusok. Ha könnyebben elérhetnénk a léleknek az „alapját“, akkor nem kellene más vallások módszerei között keresgelnünk. E módszerek azonban különösen a testhelyzetre és a lélegzésre ügyelnek, amiket az európai kultúrkörben a meditáció elősegítésére alig fejlesztettünk ki.

Az ignáci lelkigyakorlatok hatása alatt nagyon elterjedt a tárgyas meditáció vagy elmélkedés, amely során főleg értelmünket és akaratunkat használjuk. Mindegyik vagy majdnem mindegyik új szerzetesközösség átvette és gyakorolta. Legalább a kiképzés alatt álló rendtagoktól követelték meg. Gyakran úgy folyt és folyik még ma is, hogy az elmélkedést közösen végzik reggel a kápolnában. Bevezetőül felolvasnak egy részt a Bibliából, hogy ezen elgondolkozzanak és saját életükre alkalmazzák, végül pedig Istennel elbeszélgessenek. A szemlélődő rendek, amelyek a „lelkigyakorlatoknál“ sokkal régebb óta léteznek, más hagyományokat ápoltak. Például arra törekednek, hogy Istennek a bennünk való jelenlétére gondoljanak. Tehát nem úgy elmélkednek, mint az előbb említett irányzat követői. Ez a módszer nyilván közelebb áll a szemlélődéshez, mint az előbbi, és mégis kiváltképpen keresztény. Persze, hogy ebben is szerepet kap az értelem és az akarat, de sokkal egyszerűbb módon. Ezért könnyebb ezen az úton eljutni ahhoz az ősalaphoz, amelyben nem „tétélezzük“ a szellemi aktusokat, hanem mint az „anyaméhben“ megfogadjuk és megszüljük azokat. De ezt az „anyaméhet“ nem szabad egyszerűen a tudatalattival azonosítani. Meg kell különböztetnünk ugyanis a magasabb szellemi „tudatalant“ és az alacsonyabb pszichikai tudatalattit. Hiszen éppenúgy vannak magasabb szellemi érzelmek és sejtések, mint alacsonyabb testi-pszichikai feltételektől függő indulatok és álmok. Itt most az előbbiekről van szó.

A lélek „alapjában“ vagy az „anyaméhben“ folyó többé-kevésbé passzív elmélkedés páratlan erőssége, hogy felülmúlja a vallásos életben, főleg pedig magában a hitben fellépő nehézségeket. Ezek miatt az ember jobban szenved

ma, mint azokban az időkben, amikor még az egész emberi közösséget áthatották a vallási érzések. Ebben az értelemben a lélek „alapjában“ folyó meditáció biztosabban vezet célhoz, mint az ún. intencionális meditáció. Az a kétségbeejtő a mai helyzetben, hogy az ember pusztán elmélyült gondolkodással nem múlja felül a hittel kapcsolatos nehézségeket és gyakran éppen a megfontolás sordorja még inkább kilátástalan helyzetbe. De éppen e pillanatban kellene az elmélkedésben felhagynia a gondolkodással és megkeresnie az utat saját lelke mélységei felé. Pontosan ezzel kezdődik a keleti meditáció. Keleten ugyanis mindig is ismerték és járták is ezt az utat. Állítólag *Buddha* élete végén szellemi végrendeletként azt hagyta meg tanítványainak, hogy egyes-egyedül a megvilágosodásra törekedjenek. A megvilágosodás útja éppen ez a mélységi elmélkedés. *Buddha* kerülte azt, hogy metafizikai kérdéseket döntsön el. A Kelet más bölcseihez hasonlóan tudta, hogy minden kérdés megoldódik, ha túlnövünk rajtuk. Magától értetődik, hogy a keresztény embernek sem kell keleti módon elmélkednie, ha már elért oda, ahova a keleti utak vezetnek. Ennek ellenére igaz, hogy még azokat is előbbre viszik a keleti módszerek, akik bizonyos fokig eljutottak a misztikus imához.

A KERESZTÉNY EMBER SZABADSÁGA

Mások számára viszont, akik még nem haladtak ennyire előre, egyenesen felelőtlenség megtiltani a keleti meditációs utakat. Az még nem elegendő ok a teljes tilalomra, hogy ezen az úton egyszer félre sikerülhet valami. Akkor már jobb lenne, amennyire lehetséges, jó irányításról gondoskodni ezeknek a módszereknek alkalmazásánál és ott, ahol még hiányoznak a vezetők, ki kellene képezni őket. Egyesek súlyos válságba juthatnak, ha feltartóztatjuk őket ezen az úton. A Keletről nem beszélve Nyugaton is sokan vannak azok, akik kezdettől fogva vagy később nem képesek már az intencionális meditációt gyakorolni. Bár ők is át tudják gondolni teológiailag a problémákat, de egyáltalán nem képes erre mindegyikük, aki elmélkedni szeretne vagy akinek kötelessége lenne elmélkedni. De még ha képesek is erre, akkor sem tekinthetjük imádságnak vagy keresztény elmélkedésnek a teológiai kérdések tanulmányo-

zását. Kényszeríteni valakit arra, hogy a szabályok szerint előírt időben így törekedjen az elmélkedésre, kegyetlenség és visszaélés az emberek jóakaratával. Fájdalmas kimondani, hogy a lelkiismereti szabadság sokszori elismerései ellenére még mindig gyakran szellemi erőszakot követünk el az embereken vallási életünkben. Ugyanakkor a teológia számos, sőt fontos kérdéseiben sokrétűséget tapasztalhatunk. Ha ezt helyesljük, akkor miért ne fogadhatnánk el a keresztény ember szabadságát az Istennel való találkozásában? Hiszen éppen ez a keresztény ima és elmélkedés lényege. Ha valaki már megtapasztalta, hogy az ember a benső hallgatásban közelebb kerül Istenhez, mint gondolkodással és beszéddel, az megérti ezt.

AZ ÉSZ TRÓNFOSZTÁSA

Hozzátehetjük még, hogy a meditációról folyó vitában részben egy általánosabb kérdéstről is szó van: az ész primátusáról. Az utolsó két-három évezred az ész diadalának a kora volt. Hálásak vagyunk az ész teljesítményeiért. Az emberi értelem alkotásai a természettudományban és technikában, de a humán műveltségben is, minden dicséretet megérdemelnek és valóban méltók az emberhez. Most mégis „új gondolkodás“ korszaka kezdődött meg. Ennek a gondolkodásnak „misztikus“ gondolkodássá kellene fejlődnie, amely mentes az előítéletektől, ugyanakkor azonban intuitív és az igazságot a három dimenzió túl egészen új távlatból ragadja meg. Anélkül, hogy részleteznénk, talán már felismertük, hogy az ember ezen a fejlődésen csak a vallás segítségével mehet át. Ennek azonban a meditációra nézve is vannak következményei. A meditációnak a fejlődés során istenélménnyé kell bontakoznia, sajátos értelemben vett szemlélődéssé. Más módszerek az egyéni hajlamok szerint előkészítésül szolgálhatnak. De nem szabad itt megállni — amit egyébként már 400 évvel ezelőtt Keresztes János, a nagy misztikus is világosan kimondott.

A mondottak fokozottan érvényesek azokra a keresztényekre, akiknek Kelet-Ázsia a hazája. Kicsit túlozva így mondhatjuk: Ha a keresztény meditáció lényegéhez tartozik az intencionalitás, azaz a tárgyra való irányulás, akkor az ázsiai keresztény ember nem tud keresztény módon elmélkedni. Ebben az összefüggésben képtelenség, hogy az ázsi-

ai vallások sokkal kontemplatívabbak, mint ma Nyugaton a kereszténység.

MENEKÜLÉS AZ EVILÁGI FELADATOK ELŐL?

Általában nemcsak a keleti, hanem a jelenkori keresztény szemlélődőknek is a szemükre vetik, hogy életmódjuk menekülés az evilági feladatok elől. A keresztény szemlélődők esetében persze tudják és elég gyakran ki is fejezik, hogy a kereszténység az egyéni üdvösségre való törekvés mellett mindig magában foglalja a felebaráti szeretetet is. Ezzel szemben a keleti elmélkedőknek a szemükre hányják, hogy vallási felfogásuk mint pl. a buddhizmus szerint sem kell a felebarátjuk gondját viselniök. Ez a kifogás alaptalan. Egyszerűen nem igaz, hogy a buddhista nem érdeklődik és nem viseltetik szeretettel embertársa iránt. Aki ismeri a Bodhisatva-ideált, az tudja, hogy mennyire igazságtalan ez a szemrehányás. Eszerint az eszmény szerint ugyanis a szent, aki már a nirvánába juthat, erről önként lemond, addig, amíg nincs minden lény megváltva. A zen-szerzetesek naponta megújítják erre vonatkozó fogadalmukat, különösen a nagy gyakorlatok alatt. Aki hosszabb ideig zen-kolostorban tartózkodik, az megcsodálja azt a megértést és a jóindulatot, amellyel ott körülveszik. Egynémely keresztény közösség tanulhatna tőlük. Persze sok minden nagyon is „emberi“ módon folyik náluk is. Az igazi szentek mindenütt ritkák.

Tanulságos megfigyelni, hogy a szigorú zen-gyakorlatok, amelyek során teljesen önmagunkba zárkozunk, megnyitnak bennünket az embertárs irányában. Nyilván igaz, hogy a keresztény ember vallása és világnézete alapján másként jut el a felebaráti szeretethez, mint a buddhista és különösen a zen-szerzetes. Feltételezhetjük, hogy az első utat olvasóink ismerik. A másodikat kitűnően írta le Carl Albrecht:

A SZERETET HÁROM FELTÉTELE KELETEN

„Az eredeti ›keleti‹ szeretet (talán szabad ilyen semmitmondó jelzőt alkalmaznunk) három feltételen alapul:

1. a reinkarnációról, az ismételt megtestesülésről szóló tanítást és az ezzel összefüggő Karma-tant kell megemlítenünk. E tanítások a reinkarnáció vastörvényeszerű folyamatával

szemben egyenesen felszólítanak az emberi szabadságból fakadó ellenprogramra és lehetővé teszik annak a megkísérlését, hogy kiszakadjunk ez alól a fájdalmasan átélt törvényszerűség alól.

2. Ezzel függ össze, hogy az Ennek a készüllet, az aszkézis és megismerés hosszú útján meg kell szabadulnia mindenemű felszínes hamisítványtól és kötődéstől, mindenféle tapadástól, mohóságtól és vágytól, kéjtől, a világi tartalmakhoz rögzítő képzetektől, minden fájdalomtól és gondtól, önmagunk felmagasztalása és a hatalom hajhászásától. Az elengedésnek és eleresztésnek ez az átfogó folyamata vezet el az önző önmagunktól való megszabaduláshoz és igazi sajátmagunk megtalálásához.

3. Ha aztán az elmélyülésben a gondolkodás és szemlélődés megszűnte után átlátjuk a világi tartalmak látszólagos feldaraboltságában és elegyediesülésében rejlő nagy szemfényfesztést és felfedezzük a valódi egységet, — ha látva és tapasztalva tudjuk, hogy minden élőlényben, minden állatban, a többi emberben ugyanaz a mindenség-szellem, Atman-Brahma rejtőzik, akkor a zarándok, az önmagában elmélyedő ember a világot megvilágító és felmelegítő fénynyé válik, amelynek minden más élőlényhez való nyílt odafordulását teljesen áthatja a könyörület, a részvét, a szelídség, sőt maga a szeretet. Ekkor kialudt minden gyűlölet, közömbösségekben és szenvtelenségben elmúlt minden irigység, féltékenység, rosszindulat és ellenségeskedés. Minden negatív vonatkozástól és tapadástól megtisztított lelki világunkban márcsak a melegség és a jóindulat készsége marad meg.

Így alakul ki — nevezzük így — egy altruista magatartásmód, amely tisztán kívülről nézve sokban hasonlít az agapétól áthatott ember viselkedésére: Mégis: ez a szeretet egészen más szellemi szituációban forrászik, egészen más antropológiai adottságokból ered.“

A SZÉLSŐSÉGES DUALIZMUS NEM KELETRŐL SZÁRMAZIK

A befeléfordulás, az összeszedettség általában nem akadálya az emberi kapcsolatoknak. Tudjuk, hogy minden korban voltak emberek, akik elkülönültek a külvilágtól és embertársaiktól, de nem pusztán átmenetileg és nemcsak

előkészületképpen az embertárs tökéletesebb szolgálatára. Voltak és vannak remeték. Sokan a remeteéletet elitélő hangszúllyal „a világtól való menekülésnek“ nevezik. Nem voltak és nem szellemi elősködők-e ma is az összes remeté? „Ereszkedjenek le a hegyekről és dolgozzanak!“ — mondja a teljesítményi társadalom embere. Csak *Ninivei Izsák* egyik költeményét kell elolvasnunk, hogy rádöbbenjünk: a remeték élete is gazdagíthatja az emberiséget.

Vajon csak sajátos világnézet alapján ismerhetjük fel, hogy az isten- és az emberszeretet összetartozik, hogy az igazi életszentség mindig magában foglalja az embertársi kapcsolatokat. Nincsen-e inkább Carl Albertnek igaza, amikor ezt mondja: „Aki ép ember, az szereti a világot“? Aki ép, aki „egész“, aki teljes ember, annak nincsen szüksége új indítókra, hogy az embertársa felé „is“ megnyíljék. Hiszen nem úgy van, mintha az embert természete elszigetelné társaitól és külön megfeszítésre lenne szüksége ennek az akadálnak a legyőzésére. Nem következik az ember természetéből, hogy irigyelje és gyűlölje embertársait, hanem éppen ellenkezőleg, hogy szeresse és segítse őket.

A szélsőséges dualizmus nem Keletről származik, hanem Nyugaton otthonos, ahol időközben a gyűlölet filozófiájává fajult el az ázsiaiak nagy botránkozására. A Kelet szemében az igazi szent egyedül azáltal gazdagítja az emberiséget, hogy létezik. Egyáltalán nem akarjuk szépíteni azt, ami Ázsiában sincsen rendben a vallás vagy más síkján. Itt most csupán el akarjuk gondolkoztatni kissé az olvasót, hogy mennyire nem megalapozottak azok az érvek, amelyeket a keleti elmélkedési módoknak a kereszténységbe való befogadása ellen felhozunk.

AMIT SOKAN HIÁBA KERESNEK MA A KERESZTÉNYSÉGBEN...

Még egy szempontra rámutatunk a zenről szóló vitában. Gyakran halljuk a panaszt, hogy az emberek ma ritkábban járnak templomba, de ugyanakkor a Kelet bölcseihez tódulnak. Mivel a tényt nem lehet kétségbevonni, sokan attól félnek, hogy a keleti meditációs módszerek elterjedésével az ezekhez kapcsolódó eszmék is beszívárognak a kereszténységbe és így sok hívő elidegenedik attól. Ez az aggodalom a keresztény egyházak részéről nyilván nem

indokolatlan. Mégis mielőtt végleges ítéletet alkotnánk, gondoljuk meg a következőket: először is azok az emberek, akik a keleti meditáció tanítómestereit felkeresik, ezt egyáltalán nem azért teszik, hogy új vallásra találjanak, amely jobb a kereszténységnél, amihez eddig tartoztak. Természetesen itt is vannak kivételek. De a többséget más igény vezeti. A Kelet embereinél találnak valamit, amit a mai egyházakban hiába keresnek: a személyiség „kisugárzását.“

Ide tartozik még az is, hogy a liturgiában a reform óta annak számos előnyös oldala mellett sokan hiányolják az elmélkedés lehetőségét és ezért — de talán más okokból is — az a benyomásuk, hogy a liturgia alapvető céljával ellentétben bizonyos fokig külsődleges.

Befejezésül megértést szeretnénk kérni azok iránt, akik a keleti elmélkedési módszerekben segítőeszközre találtak vallási életük, különösen az imádság és a meditáció elmélyítésére. Senkit se kényszerítsünk persze arra, hogy a zacent vagy más hasonló módszereket gyakoroljon, hanem adjuk meg e területen is a szabadságot, amit az egyház a kor követelményei szerint sok más területen a Zsinat előtti egyháztól eltérve meg is tett. Csak ennek a szabadságnak az érdekében fejeztük ki mondanivalónkat egy kicsit keményebben. Kérjük az olvasó megértését. Olyan sok ember benső szükséghelyzetét ismerjük, hogy nem hallgathatunk.

Hans Walter Wolff: Bibel, Das Alte Testament. Eine Einführung in seine Schriften und in die Methoden ihrer Erforschung. „Bibliothek Themen der Theologie“. Kreuz-Verlag, Stuttgart/Berlin, 1970. 176 l.

A protestáns szerző népszerűsítő munkája egy-egy ószövetségi téma elemzésén keresztül — példához kapcsolt „kitérőkben“ — vezeti be a hívőket a szentírás-értelmezés kérdéseibe, a szentírástudomány különböző módszereibe. H. W. Wolff 1938—46 között lelkipásztori munkát végzett, majd főiskolai ill. egyetemi tanár lett. 1967 óta a Heidelbergi Egyetemen az Ószövetség tanára. Könyve az ószövetségi kinyilatkoztatás teológiájáról szól. Hívő teológus szép munkája: egyetemi előadásokból és csoportos megbeszélésekből született. A szerző kiegyensúlyozott szemlélete biztos tájékoztatást nyújt.